22. 7. 2004

ID: 27242

Stanovení výše náhrady mzdy

Neumožňují-li pracovněprávní předpisy o zjišťování a používání průměrného výdělku zohlednit změny ve vývoji mzdové úrovně, musí být zaměstnanci poskytnuta náhrada mzdy ve výši odpovídající průměrnému výdělku, který by zaměstnanec dosáhl, kdyby mu zaměstnavatel umožnil konat práci v souladu s pracovní smlouvou.

Neumožňují-li pracovněprávní předpisy o zjišťování a používání průměrného výdělku zohlednit změny ve vývoji mzdové úrovně, musí být zaměstnanci poskytnuta náhrada mzdy ve výši odpovídající průměrnému výdělku, který by zaměstnanec dosáhl, kdyby mu zaměstnavatel umožnil konat práci v souladu s pracovní smlouvou.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 21 Cdo 1945/2002, ze dne 23.5.2003)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobkyně Ing. J. K., zastoupené advokátkou, proti žalované České republice - Ministerstvu financí v Praze 1, Letenská č. 15, zastoupené advokátem, o určení neplatnosti výpovědi z pracovního poměru, o určení dalšího trvání pracovního poměru a o náhradu mzdy, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 2 pod sp. zn. 18 C 2/2001, o dovolání účastníků proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 6. června 2002 č.j. 20 Co 117/2002-331, tak, že dovolání žalobkyně proti rozsudku městského soudu ve výrocích, kterým byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně o povinnosti žalované zaplatit jí částku 275.292,- Kč a kterým byl rozsudek soudu prvního stupně změněn tak, že žalovaná je povinna zaplatit žalobkyni tuto částku s 10% úrokem od 15.11.2001 do zaplacení, odmítl a rozsudek městského soudu (s výjimkou výroků, kterým byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně o určení neplatnosti výpovědi z pracovního poměru a kterým byl rozsudek soudu prvního stupně změněn tak, že se žalobkyni neukládá povinnost doplatit soudní poplatek) a rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 20. prosince 2001 č.j. 18 C 2/2001-307 (s výjimkou výroků, kterými byla určena neplatnost výpovědi z pracovního poměru a stanovena povinnost žalobkyni doplatit soudní poplatek) zrušil a věc v tomto rozsahu vrátil Obvodnímu soudu pro Prahu 2 k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Dopisem ze dne 30.10.1990 sdělil Výzkumný ústav sociálního rozvoje a práce se sídlem v B., M. ul. č. 23 žalobkyni, že jí dává podle ustanovení § 46 odst.1 písm. e) zákoníku práce výpověď z pracovního poměru. Důvod výpovědi spatřoval v tom, že bez zavinění organizace "dlouhodobě nesplňuje požadavky kladené na výkon práce výzkumné pracovnice" a že bez viny organizace má "neuspokojivé pracovní výsledky".

Žalobkyně se žalobou podanou u Obvodního soudu pro Prahu 2 dne 7.11.1990 domáhala, aby bylo určeno, že uvedená výpověď z pracovního poměru je neplatná. Uvedla, že pracuje u pobočky Výzkumného ústavu sociálního rozvoje a práce v P. jako samostatná odborná pracovnice a že důvody k rozvázání pracovního poměru jsou v písemné výpovědi buď uvedeny jen obecně nebo neodpovídají

skutečnosti. V průběhu řízení dále požadovala, aby bylo určeno, že její pracovní poměr trvá, a aby jí byla přiznána náhrada mzdy ve výši 500.000,- Kč. Jako žalovaného označila žalobkyně v žalobě "Výzkumný ústav sociálního rozvoje a práce, pobočka P."; v průběhu řízení na výzvu soudu "opravila" název "původního žalovaného" na "Výzkumný ústav sociálního rozvoje a práce se sídlem M. 23, B.".

Obvodní soud pro Prahu 2 rozsudkem ze dne 1.7.1992 č.j. 7 C 242/90-40 žalobu na určení neplatnosti výpovědi zamítl a rozhodl, že žalobkyně a žalovaný jsou povinni zaplatit "do pokladny zdejšího soudu na nákladech znaleckého posudku" každý 122,50 Kč a že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. Soud prvního stupně dospěl k závěru, že výpověď z pracovního poměru ze dne 30.10.1990 je platným právním úkonem, neboť žalobkyně nesplňuje požadavky pro řádný výkon práce, což spočívá zejména v neuspokojivých pracovních výsledcích.

K odvolání žalobkyně Městský soud v Praze usnesením ze dne 16.3.1993 č.j. 14 Co 387/92-92 rozsudek soudu prvního stupně zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení. Odvolací soud zjistil, že "v mezidobí" byl Výzkumný ústav sociálního rozvoje a práce zrušen, a dovodil, že jeho práva a závazky převzalo Federální ministerstvo práce a sociálních věcí, které bylo rovněž zrušeno, a jeho "právním nástupcem" se stalo Ministerstvo financí ČR. Ve věci samé vytknul soudu prvního stupně, že se nezabýval také otázkou, zda organizace splnila vůči žalobkyni "nabídkovou povinnost" ve smyslu ustanovení § 46 odst.2 písm.c) zákoníku práce, a uložil mu, aby v dalším řízení provedl potřebné důkazy.

Obvodní soud pro Prahu 2 poté rozsudkem ze dne 3.11.1994 č.j. 7 C 242/90-113 žalobě na určení neplatnosti výpovědi vyhověl a rozhodl, že o "nákladech řízení a nákladech státu a dalších nárocích" bude rozhodnuto v konečném rozhodnutí ve věci. Při rozhodování o části předmětu řízení dospěl k závěru, že vůči žalobkyni nebyla splněna "nabídková povinnost, jakou má na mysli ustanovení § 46 odst.2 zákoníku práce", a že výpověď z pracovního poměru ze dne 30.10.1990 je proto neplatným právním úkonem. Jako "nového" žalovaného označil v rozsudku Ministerstvo financí ČR.

K odvolání Ministerstva financí ČR Městský soud v Praze usnesením ze dne 21.12.1995 č.j. 14 Co 237/95-145 rozsudek soudu prvního stupně zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení. Při posuzování otázky, na koho přešla práva a povinnosti z pracovního poměru žalobkyně po zrušení Výzkumného ústavu sociálního rozvoje a práce, odvolací soud dospěl k závěru, že k přechodu práv a povinností z pracovního vztahu podle ustanovení § 249 a § 250 zákoníku práce nemohlo dojít a že při zrušení tohoto ústavu nebyl ve smyslu ustanovení § 251 zákoníku práce určen orgán, který by měl uspokojit závazky "bývalého zaměstnavatele žalobkyně". Za použití ustanovení § 24 odst.4 zákona č. 563/1990 Sb. pak dovodil, že práva a povinnosti zrušeného Výzkumného ústavu sociálního rozvoje a práce přešla na jeho zřizovatele, tj. na Federální ministerstvo práce a sociálních věcí, a po rozpadu federace ve smyslu ustanovení čl. 3 odst.3 ústavního zákona č. 4/1993 Sb. na Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, a uzavřel, že procesním nástupcem zaniklého žalovaného je Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR a nikoliv Ministerstvo financí ČR.

Obvodní soud pro Prahu 2 rozsudkem ze dne 20.12.1996 č.j. 7 C 242/90-188 doplněným usnesením ze dne 13.2.1997 č.j. 7 C 242/90-192 žalobě na určení neplatnosti výpovědi z pracovního poměru vyhověl, zamítl žalobu na určení, že pracovní poměr žalobkyně u žalovaného trvá, žalovanému uložil, aby zaplatil žalobkyni 94.940,- Kč, žalobu na zaplacení dalších 405.060,- Kč zamítl a rozhodl, že žalovanému se vůči žalobkyni nepřiznává náhrada nákladů řízení a že žalovaný je povinen zaplatit

"státu na účet Obvodního soudu pro Prahu 2" na "znalečném" 245,- Kč. Soud prvního stupně dovodil, že ve sporu je "pasivně legitimovaným" Ministerstvo financí ČR, neboť po zrušení "původního žalovaného" Výzkumného ústavu sociálního rozvoje a práce ke dni 30.9.1992 přešla povinnost uspokojit nároky žalobkyně na jeho zřizovatele, tj. na Federální ministerstvo práce a sociálních věcí, podle ústavního zákona "č. 493/94" na Federální ministerstvo financí a podle čl. 3 ústavního zákona č. 4/1993 Sb. na Ministerstvo financí ČR; považoval proto Ministerstvo financí ČR za žalovaného v tomto sporu. Ve věci samé dospěl soud prvního stupně k závěru, že výpověď z pracovního poměru ze dne 30.10.1990 je neplatná (z důvodů uvedených v předchozím rozsudku soudu prvního stupně), že pracovní poměr žalobkyně skončil dnem 30.9.1992, neboť po zrušení Výzkumného ústavu sociálního rozvoje a práce žalobkyně nebyla na rozdíl od jiných pracovníků ústavu "delimitována do působnosti Ministerstva práce a sociálních věcí ČR", a že jí náleží náhrada mzdy za léta 1991 a 1992 a "odstupné ve výši dvou platů" v celkové výši 94.940,- Kč.

K odvolání účastníků (žalobkyně a Ministerstva financí ČR) Městský soud v Praze usnesením ze dne 26.5.1997 č.j. 22 Co 211, 212/97-211 rozsudek a usnesení soudu prvního stupně zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení. Odvolací soud vytknul soudu prvního stupně, že zjišťoval právního nástupce žalovaného, aniž by žalovaný byl v žalobě řádně označen, neboť žalobkyně označila v žalobě žalovaného "neúplným názvem Výzkumný ústav sociálního rozvoje a práce, pobočka P., P., P. 4", a uložil mu, aby v dalším řízení vyzval žalobkyni postupem podle ustanovení § 43 odst.2 o.s.ř. k odstranění této vady žaloby.

Obvodní soud pro Prahu 2 po odstranění vady žaloby rozsudkem ze dne 11.11.1997 č.j. 7 C 242/90-221 doplněným usnesením ze dne 11.11.1997 č.j. 7 C 242/90-226 žalobě na určení neplatnosti výpovědi z pracovního poměru vyhověl, zamítl žalobu na určení, že pracovní poměr žalobkyně u žalovaného trvá, žalovanému uložil, aby zaplatil žalobkyni 94.940,- Kč, žalobu na zaplacení dalších 405.060,- Kč zamítl a rozhodl, že žalovanému se vůči žalobkyni nepřiznává náhrada nákladů řízení a že žalovaný je povinen zaplatit "státu na účet Obvodního soudu pro Prahu 2" na "znalečném" 245,- Kč. Stejně jako ve svém předchozím rozsudku dovodil, že ve sporu je "pasivně legitimovaným" Ministerstvo financí ČR, neboť po zrušení "původního žalovaného" Výzkumného ústavu sociálního rozvoje a práce ke dni 30.9.1992 přešla povinnost uspokojit nároky žalobkyně na jeho zřizovatele, tj. na Federální ministerstvo práce a sociálních věcí, podle ústavního zákona "č. 493/94" na Federální ministerstvo financí a podle čl. 3 ústavního zákona č. 4/1993 Sb. na Ministerstvo financí ČR. Ve věci samé dospěl soud prvního stupně znovu k závěru, že výpověď z pracovního poměru ze dne 30.10.1990 je neplatná, že pracovní poměr žalobkyně skončil dnem 30.9.1992, neboť po zrušení Výzkumného ústavu sociálního rozvoje a práce žalobkyně nebyla, na rozdíl od jiných pracovníků ústavu, "delimitována do působnosti Ministerstva práce a sociálních věcí ČR", a že jí náleží náhrada mzdy za rok 1991 a za dobu od 1.1. do 30.9.1992, náhrada mzdy za výpovědní dobu od 1.10. do 31.12.1992 a "odstupné ve výši dvou platů" v celkové výši 94.940,- Kč. Pro rok 1991 stanovil soud prvního stupně průměrný výdělek podle vyhlášky č. 235/1998 Sb. a pro rok 1992 podle ustanovení § 17 zákona č. 1/1992 Sb. a za použití "koeficientů" uvedených v nařízení vlády č. 227/1995 Sb.

K odvolání účastníků (žalobkyně a Ministerstva financí ČR) Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 26.10.1998 č.j. 22 Co 30, 31/98-252 rozsudek a usnesení soudu prvního stupně změnil tak, že žalovanému uložil, aby žalobkyni zaplatil vedle částky 94.940,- Kč dalších 16.855,- Kč, a že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení; v dalším je potvrdil a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení a že proti rozsudku je přípustné dovolání. Odvolací soud dovodil, že z Výzkumného ústavu sociálního rozvoje a práce, který byl zrušen ke dni

30.9.1992, přešla majetková práva, práva a povinnosti z pracovněprávních, finančních a jiných vztahů na Federální ministerstvo práce a sociálních věcí, po jeho zrušení na Federální ministerstvo financí a po zániku federace na Ministerstvo financí ČR. Ve věci samé se odvolací soud ztotožnil se závěry soudu prvního stupně s výjimkou jeho úvahy o použitelnosti koeficientů uvedených v nařízení vlády č. 227/1995 Sb. pro výpočet průměrného výdělku žalobkyně za rok 1992. Průměrný výdělek žalobkyně stanovil i pro tento rok podle ustanovení § 275 zákoníku práce a tehdy platné vyhlášky č. 235/1988 Sb. a dovodil, že žalobkyni náleží celkem částka 111.795,- Kč. Námitku promlčení vznesenou žalovaným odmítl s odůvodněním, že nedostatek řádného označení žalovaného v žalobě byl odstraněn postupem podle ustanovení § 43 o.s.ř., že žalobkyně po obdržení výpovědi z pracovního poměru oznámila zaměstnavateli, aby ji dále zaměstnával, a že "mzdové nároky" žalobkyně uplatnila u soudu v podání ze dne 26.10.1992. Vyslovení přípustnosti dovolání proti svému rozsudku zdůvodnil odvolací soud tím, že "otázka právního nástupnictví po zrušeném Výzkumném ústavu sociálního rozvoje a práce B. byla v daném případě zásadního právního významu".

K dovolání účastníků (žalobkyně a Ministerstva financí ČR) Nejvyšší soud České republiky rozsudkem ze dne 30.11.2000 č.j. 21 Cdo 2038, 2055/99-279 rozsudek odvolacího soudu, rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 11.11.1997 č.j. 7 C 242/90-221 a doplňující usnesení Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 11.11.1997 č.j. 7 C 242/90-226 zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení. Dovolací soud mimo jiné dospěl k závěru, že nelze zatím souhlasit se závěry soudů, že by po zrušení Výzkumného ústavu sociálního rozvoje a práce, k němuž došlo ke dni 30.9.1992, přešla jeho práva a povinnosti z pracovního poměru se žalobkyní podle ustanovení § 24 odst.4 věty třetí zákona č. 563/1990 Sb., o rozpočtových pravidlech federace, na jeho zřizovatele, tj. na Federální ministerstvo práce a sociálních věcí. Vytknul soudům, že se nezabývaly otázkami, zda byla provedena likvidace Výzkumného ústavu sociálního rozvoje a práce nebo zda se provedená likvidace vztahovala jen k majetku tohoto ústavu, který přešel na Federální ministerstvo práce a sociálních věcí a po jeho zrušení na Federální ministerstvo financí, a zda nedošlo (zejména s přihlédnutím k obsahu dohody uzavřené mezi Federálním ministerstvem práce a sociálních věcí a Ministerstvem práce a sociálních věcí ČR ze dne 30.9.1992) k převodu části Výzkumného ústavu sociálního rozvoje a práce (jeho pobočky v P., v níž žalobkyně působila) na Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR jako přejímající organizaci, a dovodil, že také z tohoto důvodu jsou rozhodnutí soudů obou stupňů postiženy vadami, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Dovolací soud pak vyslovil právní názor, že na Federální ministerstvo práce a sociálních věcí jako na zřizovatele Výzkumného ústavu sociálního rozvoje a práce mohla přejít práva a povinnosti ústavu z pracovního poměru se žalobkyní, jen jestliže nebyla provedena likvidace Výzkumného ústavu sociálního rozvoje a práce (před jeho zánikem) nebo jestliže nepřešla část Výzkumného ústavu sociálního rozvoje a práce (jeho pobočka v P.) ve smyslu ustanovení § 250 odst.1 zákoníku práce na Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, že pouze v takovém případě lze dovodit, že podle ustanovení čl. IV písm.c) ústavního zákona č. 296/1990 Sb. ve znění ústavního zákona č. 493/1992 Sb. přešla tato práva a povinnosti dnem 29.10.1992 z Federálního ministerstva práce a sociálních věcí na Federální ministerstvo financí a ve smyslu ustanovení § 249 odst.1 zákoníku práce a čl. 3 odst.3 ústavního zákona č. 4/1993 Sb. dnem 1.1.1993 z Federálního ministerstva financí na Ministerstvo financí ČR, a že na skončení pracovního poměru žalobkyně ke dni 30.9.1992 nelze usuzovat jenom z toho, že nebyla uvedena v seznamu pracovníků převáděných na Ministerstvo práce a sociálních věcí obsaženým v dohodě uzavřené mezi Federálním ministerstvem práce a sociálních věcí a Ministerstvem práce a sociálních věcí ČR ze dne 30.9.1992.

Žalobkyně poté podáním ze dne 14.11.2001 sdělila, že částku 111.795,- Kč, která jí byla přisouzena rozsudkem odvolacího soudu ze dne 26.10.1998 č.j. 22 Co 30, 31/98-252, jí Ministerstvo financí ČR již zaplatilo a že nyní požaduje, aby jí žalovaná zaplatila náhradu mzdy za dobu od 1.2.1993 do

30.10.2001 ve výši 1.560.698,- Kč. Soud prvního stupně usnesením vyhlášeným při jednání dne 20.12.2001 tuto "změnu žaloby" připustil.

Obvodní soud pro Prahu 2 poté rozsudkem ze dne 20.12.2001 č.j. 18 C 2/2001-307 vyhověl žalobě na určení neplatnosti výpovědi z pracovního poměru a žalobě na určení, že pracovní poměr žalobkyně u žalované trvá, žalované uložil, aby zaplatila žalobkyni 275.292,- Kč, žalobu o zaplacení dalších 1.285.406,- Kč zamítl a rozhodl, že žalobkyně je povinna zaplatit žalované na náhradě nákladů řízení 42.801,80 Kč k rukám advokáta a že žalobkyně je povinna doplatit "na účet zdejšího soudu" soudní poplatek ve výši 42.424,- Kč. Soud prvního stupně dospěl k závěru, že výpověď z pracovního poměru ze dne 30.10.1990 je neplatným právním úkonem, neboť zaměstnavatel žalobkyně při jejím podání nesplnil "nabídkovou povinnost" podle ustanovení § 46 odst.2 zákoníku práce, a že pracovní poměr žalobkyně u žalované "neskončil a nadále trvá". Žalobkyni náleží podle názoru soudu prvního stupně náhrada mzdy za dobu od 1.2.1993 do 31.10.2001 ve výši 275.292,- Kč; vycházel přitom z průměrného výdělku žalobkyně ve výši 3.855,- Kč měsíčně, ode dne 1.1.2000 z minimální mzdy ve výši 4.000,- Kč měsíčně, od 1.6.2000 z minimální mzdy ve výši 4.500,- Kč měsíčně a od 1.1.2001 z minimální mzdy ve výši 5.000,- Kč měsíčně, nepřiznal žalobkyni náhradu mzdy za období, kdy byla nemocná a pobírala dávky nemocenského, a odečetl mzdu, kterou si žalobkyně vydělala. Při zkoumání "pasivní legitimace" vyšel z ustanovení § 38 zákona č. 219/2000 Sb. a dovodil, že v řízení bude nadále pokračovat s Ministerstvem financí ČR, které již žalobkyni zaplatilo část náhrady mzdy.

K odvolání účastníků Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 6.6.2002 č.j. 20 Co 117/2002-331 změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že žalované uložil, aby zaplatila žalobkyni částku 275.292,- Kč s 10% úrokem od 15.11.2001 do zaplacení, že se žalované nepřiznává náhrada nákladů řízení a že se žalobkyni neukládá doplatit soudní poplatek; v ostatních výrocích jej potvrdil a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení. Odvolací soud, přestože "připustil", že odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně "v mnoha ohledech nesplňuje náležitosti stanovené v § 157 odst.2 o.s.ř.", "přistoupil k věcnému přezkoumání" tohoto rozhodnutí "přes jeho výrazné vady pouze s ohledem na nepřiměřeně dlouhou dobu trvání sporu" a dovodil, že výpověď z pracovního poměru ze dne 30.10.1990 je neplatná, že práva a povinnosti zrušeného Výzkumného ústavu sociálního rozvoje a práce z pracovního poměru se žalobkyní přešla na žalovanou a že pracovní poměr u žalované nadále trvá. Při posuzování "nástupnictví" po zrušeném Výzkumném ústavu sociálního rozvoje a práce vycházel z ustanovení § 24 odst.2 zákona č. 563/1990 Sb. a dovodil, že práva a povinnosti z pracovního poměru se žalobkyní přešla na jeho zřizovatele, tj. Federální ministerstvo práce a sociálních věcí. Uvedená práva a povinnosti nemohla přejít ve smyslu ustanovení § 250 odst.1 zákoníku práce na Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, neboť na základě dohody ze dne 30.9.1992 nedošlo k převodu části organizace, ale jen k převedení 23 v ní jmenovitě určených pracovníků; v dohodě se totiž "nic dalšího, především rozsah majetku a činnosti, které by měly být předmětem převodu ve smyslu § 250 odst.1 zákoníku práce, nevymezuje" a dohoda i "přes nesprávný odkaz na zákonné ustanovení" představuje pouze tzv. delimitaci některých zaměstnanců zrušeného ústavu na ministerstvo. Zrušený Výzkumný ústav sociálního rozvoje a práce sice následně vstoupil do likvidace, ukončené ke dni 7.6.1993; k "vypořádání pracovněprávních nároků žalobkyně však v rámci této likvidace nedošlo a postup podle ustanovení § 251 zákoníku práce se proto nemůže uplatnit\". Po zrušení Federálního ministerstva práce a sociálních věcí přešla práva a povinnosti z pracovního poměru se žalobkyní na Federální ministerstvo financí, po rozdělení federace na Ministerstvo financí ČR a podle ustanovení § 38 zákona č. 219/2000 Sb. na "stát, za který jedná toto ministerstvo". Výši náhrady mzdy podle ustanovení § 61 zákoníku práce určil soud prvního stupně podle názoru odvolacího soudu správně; požadavek žalobkyně, aby její průměrný výdělek byl pro účely této náhrady mzdy zjišťován "jako průměr mezd vědeckých a odborných duševních pracovníků podle statistického přehledu v příslušném roce", odvolací soud odmítl s odůvodněním, že nemá oporu

v právní úpravě a že - i když se žalobkyně cítí být v důsledku dlouhodobé nejistoty v otázce svého pracovního poměru poškozena - "nemůže překročit rámec zákona a přiznat jí více, než jí podle zákonné úpravy náleží". Rozsudek soudu prvního stupně ve výroku o náhradě mzdy odvolací soud změnil jenom proto, že připustil "rozšíření žaloby" o nárok žalobkyně na úroky z prodlení a že žalobkyně uplatnila nárok "na toto příslušenství" důvodně.

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podali dovolání oba účastníci.

Žalobkyně ve svém dovolání, které směřuje proti rozsudku odvolacího soudu ve výroku, kterým byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně o povinnosti žalované zaplatit jí částku 275.292,- Kč "s přísl." a o zamítnutí žaloby co do částky 1.285.406,- Kč, namítá, že projednávaný spor trval 12 let, že v průběhu této doby došlo k podstatné "valorizaci" mezd a že mzda žalobkyně, která byla v roce 1990 nadprůměrná, v současné době nedosahuje ani hranici životního minima. Při určení náhrady mzdy proto neměly soudy vycházet z jejího průměrného výdělku, ale ze mzdy, jakou by žalobkyně nyní dosahovala při stejném pracovním zařazení na téže funkci. Žalobkyně poukazuje na ustanovení § 202 zákoníku práce, které předpokládá v návaznosti na změny ve mzdové úrovni úpravu výše náhrady škody, a dovozuje, že stejné hledisko mělo být uplatněno i ohledně jejího nároku na náhradu mzdy podle ustanovení § 61 zákoníku práce. Žalobkyně navrhla, aby dovolací soud zrušil rozsudek odvolacího soudu v napadených výrocích, aby v odpovídajících výrocích zrušil i rozsudek soudu prvního stupně a aby věc v tomto rozsahu vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Žalovaná ve svém dovolání, které směřuje proti rozsudku odvolacího soudu ve výroku, kterým byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně o určení, že pracovní poměr žalobkyně u žalované trvá, v první řadě namítá, že se soudy neřídily pokyny obsaženými v rozsudku dovolacího soudu, a to zejména při posuzování právního nástupnictví po zaměstnavateli žalobkyně. Odvolací soud při řešení této otázky vyšel z ustanovení § 38 zákona č. 219/2000 Sb., ačkoliv v něm jde jen o uspokojení peněžitých nároků, není-li možné určit příslušnou organizační složku státu, aniž by se tuto organizační složku vůbec pokusil zjistit. Žalovaná má za to, že může zabezpečit peněžité nároky žalobkyně, že však žalobkyně není její zaměstnankyní. Přípustnost dovolání žalovaná dovozuje z ustanovení § 237 odst.1 písm.c) o.s.ř. a navrhuje, aby dovolací soud rozsudek odvolacího soudu v napadeném výroku zrušil.

Nejvyšší soud České republiky jako dovolací soud (§ 10a o.s.ř.) se po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu byla podána ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst.1 o.s.ř., nejprve zabýval otázkou subjektivní a objektivní přípustnosti dovolání.

Podle ustanovení § 240 odst.1 věty první o.s.ř. účastník může podat dovolání do dvou měsíců od doručení rozhodnutí odvolacího soudu u soudu, který rozhodoval v prvním stupni.

Z obecného závěru, že k dovolání jsou legitimováni účastníci řízení, nelze dovozovat, že by dovolání mohl podat kterýkoliv z nich. Z povahy dovolání jakožto opravného prostředku plyne, že dovolání může podat jen ten účastník, kterému nebylo rozhodnutím odvolacího soudu plně vyhověno, popř. kterému byla tímto rozhodnutím způsobena jiná určitá újma na jeho právech. Rozhodujícím přitom je výrok rozhodnutí odvolacího soudu, protože existenci případné újmy lze posuzovat jen z procesního hlediska. Při tomto posuzování také nelze brát v úvahu subjektivní přesvědčení účastníka řízení, ale

jen objektivní skutečnost, že rozhodnutím soudu mu byla způsobena určitá, třeba i ne příliš významná újma, kterou lze odstranit zrušením napadeného rozhodnutí. Oprávnění podat dovolání tedy svědčí jen tomu účastníku, v jehož neprospěch vyznívá poměření nejpříznivějšího výsledku, který odvolací soud pro účastníka mohl založit svým rozhodnutím, a výsledku, který svým rozhodnutím skutečně založil, je-li zároveň způsobená újma odstranitelná tím, že dovolací soud napadené rozhodnutí zruší (srov. například usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30.10.1997 sp. zn. 2 Cdon 1363/96, uveřejněné pod č. 28 v časopise Soudní judikatura, roč. 1998).

Žalobkyně napadá dovoláním rozsudek odvolacího soudu i ve výrocích, kterými byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně o povinnosti žalované zaplatit jí částku 275.292,- Kč a změněn rozsudek soudu prvního stupně tak, že žalované bylo uloženo zaplatit jí tuto částku s 10% úrokem od 15.11.2001 do zaplacení. Protože v tomto směru bylo žalobě vyhověno, žalobkyně nemůže mít z objektivního hlediska žádný skutečný zájem, aby toto rozhodnutí odvolacího soudu bylo zrušeno. K podání dovolání proti uvedeným výrokům rozsudku odvolacího soudu tedy není oprávněna (subjektivně legitimována), a proto Nejvyšší soud ČR dovolání žalobkyně v tomto směru podle ustanovení § 243b odst.5 věty první a § 218 písm.b) o.s.ř. odmítl.

K dovolání proti rozsudku odvolacího soudu ve výroku, kterým byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně o zamítnutí žaloby co do částky 1.285.406,- Kč, a proti výroku, kterým byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně o určení, že pracovní poměr žalobkyně u žalované trvá, jsou žalobkyně (v prvním z uvedených případů) a žalovaná (v druhém případě) subjektivně legitimováni. Dovolací soud se proto dále zabýval otázkou objektivní přípustnosti dovolání.

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o.s.ř.).

Podmínky přípustnosti dovolání proti rozsudku odvolacího soudu jsou obsaženy v ustanovení § 237 o.s.ř.

Dovolání je přípustné proti rozsudku odvolacího soudu, jímž bylo změněno rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé [§ 237 odst.1 písm.a) o.s.ř.] nebo jímž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, kterým soud prvního stupně rozhodl ve věci samé jinak než v dřívějším rozsudku (usnesení) proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívější rozhodnutí zrušil [§ 237 odst.1 písm.b) o.s.ř.], anebo jímž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, jestliže dovolání není přípustné podle ustanovení § 237 odst.1 písm.b) o.s.ř. a dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam [§ 237 odst.1 písm.c) o.s.ř.]; to neplatí ve věcech, v nichž dovoláním dotčeným výrokem bylo rozhodnuto o peněžitém plnění nepřevyšujícím 20.000,- Kč a v obchodních věcech 50.000,- Kč, přičemž se nepřihlíží k příslušenství pohledávky [§ 237 odst.2 písm.a) o.s.ř.], a ve věcech upravených zákonem o rodině, ledaže jde o rozsudek o omezení nebo zbavení rodičovské zodpovědnosti nebo pozastavení jejího výkonu, o určení (popření) rodičovství nebo o nezrušitelné osvojení [§ 237 odst.2 písm.b) o.s.ř.].

Rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam ve smyslu ustanovení § 237 odst.1 písm.c) o.s.ř. zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je odvolacími soudy nebo dovolacím soudem rozhodována

rozdílně, nebo řeší-li právní otázku v rozporu s hmotným právem [§ 237 odst.3 o.s.ř.].

Žalobkyně napadá subjektivně přípustným dovoláním rozsudek odvolacího soudu ve výroku, jímž byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně o zamítnutí žaloby co do částky 1.285.406,- Kč. Podle ustanovení § 237 odst.1 písm.b) o.s.ř. dovolání není přípustné, a to již proto, že o tomto jejím nároku nebylo soudem prvního stupně vydáno rozhodnutí ve věci samé, které by bylo odvolacím soudem zrušeno. Dovolání žalobkyně proti tomuto výroku rozsudku odvolacího soudu tedy může být přípustné jen při splnění předpokladů uvedených v ustanovení § 237 odst.1 písm.c) o.s.ř.

Ve věci určení, že pracovní poměr žalobkyně u žalované trvá, rozhodl soud prvního stupně v rozsudku ze dne 20.12.2001 č.j. 18 C 2/2001-307, který byl rozsudkem odvolacího soudu ze dne 6.6.2002 č.j. 20 Co 117/2002-331 potvrzen, jinak než ve svém dřívějším rozsudku ze dne 20.12.1996 č.j. 7 C 242/90-188 doplněným usnesením ze dne 13.2.1997 č.j. 7 C 242/90-192, který byl usnesením odvolacího soudu ze dne 26.5.1997 č.j. 22 Co 211, 212/97-211 zrušen.

Ze znění ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o.s.ř. vyplývá, že dovolání je podle tohoto ustanovení přípustné jen tehdy, je-li mezi novým rozsudkem soudu prvního stupně a právním názorem odvolacího soudu, který jeho dřívější rozhodnutí zrušil, příčinná souvislost potud, že právě právní názor odvolacího soudu byl jedině a výhradně určujícím pro nové rozhodnutí věci soudem prvního stupně. Tak tomu je u názoru na právní posouzení věci (u názoru na to, jaký právní předpis má být ve věci aplikován, popř. jak má být právní předpis vyložen). Právním názorem významným z hlediska ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o.s.ř. nejsou pokyny odvolacího soudu k doplnění řízení, jestliže byl rozsudek soudu prvního stupně zrušen pro neúplnost skutkových zjištění, pokyny k odstranění procesních vad, popřípadě jiné pokyny o tom, jak má soud prvního stupně dále postupovat po procesní stránce; takovýto právní názor totiž žádným způsobem neusměrňuje soud prvního stupně v tom, jak má věc v novém rozsudku rozhodnout.

Z porovnání právního názoru soudu prvního stupně vyjádřeného v rozsudku ze dne 20.12.2001 č.j. 18 C 2/2001-307 se závěry odvolacího soudu vyslovenými v jeho usnesení ze dne 26.5.1997 č.j. 22 Co 211, 212/97-211 vyplývá, že názor odvolacího soudu nebyl pro nové rozhodnutí soudu prvního stupně o určení, že pracovní poměr žalobkyně u žalované trvá, určující. Odvolací soud totiž usnesením ze dne 26.5.1997 č.j. 22 Co 211, 212/97-211 zrušil rozsudek soudu prvního stupně proto, že zjišťoval právního nástupce žalovaného, aniž by žalovaný byl v žalobě řádně označen, a uložil mu, aby v dalším řízení vyzval žalobkyni postupem podle ustanovení § 43 odst.2 o.s.ř. k odstranění této vady žaloby. Při novém rozhodování věci tedy uvedený právní názor odvolacího soudu neměl a ani nemohl mít vliv na posouzení věci (určení, že pracovní poměr žalobkyně u žalované trvá) soudem prvního stupně. Závěr soudu prvního stupně obsažený v jeho rozsudku ze dne 20.12.2001 č.j. 18 C 2/2001-307, že pracovní poměr žalobkyně u žalované trvá, nevyplynul z toho, že by jeho posouzení věci bylo usměrněno zrušovacím usnesením odvolacího soudu; k odlišnému rozhodnutí dospěl soud prvního stupně na základě provedených důkazů, jejich zhodnocení a právního posouzení věci. Dovolání proti rozsudku odvolacího soudu ze dne 6.6.2002 č.j. 20 Co 117/2002-331 ve výroku, kterým byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně o určení, že pracovní poměr žalobkyně u žalované trvá, tedy nemůže být přípustné podle ustanovení § 237 odst.1 písm.b) o.s.ř., ale jen při splnění předpokladů uvedených v ustanovení § 237 odst.1 písm.c) o.s.ř.

Přípustnost dovolání podle ustanovení § 237 odst.1 písm.c) o.s.ř. není založena již tím, že dovolatel

tvrdí, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu má ve věci samé po právní stránce zásadní význam. Přípustnost dovolání nastává tehdy, jestliže dovolací soud za použití hledisek, příkladmo uvedených v ustanovení § 237 odst.3 o.s.ř., dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu ve věci samé po právní stránce zásadní význam skutečně má.

Při rozhodování o náhradě mzdy poskytované při neplatném rozvázání pracovního poměru řešil odvolací soud mimo jiné právní otázku, jak má být určen průměrný výdělek žalobkyně s přihlédnutím k tomu, že rozhodným obdobím pro jeho zjištění je kalendářní rok 1990 (§ 4 odst.1 vyhlášky č. 235/1988 Sb.) a že od té doby došlo k podstatné změně ve vývoji mzdové úrovně; uvedená právní otázka dosud nebyla v rozhodování dovolacího soudu řešena. Odvolací soud se dále zabýval tím, kdo se stal právním (a tedy i procesním) nástupcem zaměstnavatele žalobkyně a původního žalovaného Výzkumného ústavu sociálního rozvoje a práce a zda práva a povinnosti z pracovního poměru se žalobkyní převzal právní nástupce zaniklého ústavu nebo zda pracovní poměr žalobkyně skončil dnem 30.9.1992; tyto právní otázky zčásti vyřešil jinak, než jsou podle ustálené judikatury soudů rozhodovány. Vzhledem k tomu, že posouzení uvedených otázek bylo pro rozhodnutí věci odvolacím soudem významné (určující), představuje rozsudek odvolacího soudu ve výrocích, kterými byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně o zamítnutí žaloby na zaplacení 1.285.406,- Kč a o určení, že pracovní poměr žalobkyně u žalované trvá, rozhodnutí, které má ve věci samé po právní stránce zásadní význam. Dovolací soud proto dospěl k závěru, že dovolání proti uvedeným výrokům rozsudku odvolacího soudu je přípustné podle ustanovení podle § 237 odst.1 písm.c) o.s.ř.

Po přezkoumání rozsudku odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o.s.ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst.1 věta první o.s.ř.), dospěl dovolací soud k závěru, že dovolání jsou zčásti opodstatněná a že rozsudek odvolacího soudu je postižen vadami, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci samé.

V průběhu řízení před soudy bylo zjištěno (správnost uvedeného zjištění v tomto směru dovolatelky nezpochybňují), že žalovaný Výzkumný ústav sociálního rozvoje a práce, který byl rozpočtovou organizací a jehož zřizovatelem bylo Federální ministerstvo práce a sociálních věcí, byl zrušen ke dni 30.9.1992 a že zanikl. Vzhledem k tomu, že žalovaný ztratil způsobilost být účastníkem řízení za řízení (v době od zahájení řízení do jeho pravomocného skončení), soudy správně postupovaly i v době po 1.1.2001 podle ustanovení § 107 občanského soudního řádu ve znění účinném do 31.12.2000 (srov. Část dvanáctou, Hlavu I, bod 1. část věty za středníkem zákona č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony) a zjišťovaly, kdo se stal nástupcem zaniklého žalovaného Výzkumného ústavu sociálního rozvoje a práce.

Námitka žalované, že odvolací soud vycházel při řešení otázky právního nástupnictví zaměstnavatele žalobkyně nesprávně z ustanovení § 38 zákona č. 219/2000 Sb., podle něhož Ministerstvo financí jen zabezpečuje uspokojení peněžitých nároků státu, nelze-li určit k tomu příslušnou organizační složku státu, není případná. Z odůvodnění rozsudku odvolacího soudu je totiž zřejmé, že z ustanovení § 38 zákona č. 219/2000 Sb. odvolací soud dovodil pouze to, že, bylo-li zaměstnavatelem žalobkyně do 31.12.2000 Ministerstvo financí, je s účinností od 1.1.2001 jejím zaměstnavatelem Česká republika - Ministerstvo financí. Takovýto závěr, i když nevyplývá z ustanovení § 38 zákona č. 219/2000 Sb., lze dovodit při absenci přechodných ustanovení v zákoně č. 220/2000 Sb., o změnách některých zákonů v souvislosti s přijetím zákona o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, zejména z ustanovení § 8b zákoníku práce ve znění účinném od 1.1.2001.

Se žalovanou však lze souhlasit v tom, že odvolací soud (a také soud prvního stupně) při svém rozhodování nevycházel ze závazného právního názoru, obsaženého v rozsudku Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30.11.2000 č.j. 21 Cdo 2038, 2055/99-279.

Dovolací soud v uvedeném rozsudku mimo jiné dovodil, že při posuzování, kdo převzal po zániku Výzkumného ústavu sociálního rozvoje a práce práva a povinnosti z pracovního poměru se žalobkyní, popřípadě zda ve smyslu ustanovení § 42 odst.5 zákoníku práce ve znění účinném od 29.5.1992 do 31.5.1994 pracovní poměr žalobkyně skončil dnem 30.9.1992, je třeba se zabývat také tím, zda byla provedena likvidace Výzkumného ústavu sociálního rozvoje a práce nebo zda se provedená likvidace vztahovala jen k majetku tohoto ústavu, který přešel na Federální ministerstvo práce a sociálních věci a po jeho zrušení na Federální ministerstvo financí, a zda nedošlo (zejména s přihlédnutím k obsahu dohody uzavřené mezi Federálním ministerstvem práce a sociálních věcí a Ministerstvem práce a sociálních věcí ČR ze dne 30.9.1992) k převedení části organizace, v níž žalobkyně působila (pobočky Výzkumného ústavu sociálního rozvoje a práce v P.) k Ministerstvu práce a sociálních věcí ČR. Kdyby byla po zrušení Výzkumného ústavu sociálního rozvoje a práce provedena jeho likvidace, skončil by pracovní poměr žalobkyně dnem 30.9.1992 a nároky žalobkyně by byl povinen uspokojit podle ustanovení § 251 věty druhé zákoníku práce ve znění účinném do 28.5.1992 (srov. čl. III bod 8 zákona č. 231/1992 Sb.) orgán provádějící likvidaci, popřípadě - jestliže tak neučinil - stát, tj. Česká a Slovenská Federativní Republika a po zániku federace její právní nástupce. Okolnost, že nedošlo v rámci této likvidace k vypořádání pracovněprávních nároků žalobkyně, je přitom nerozhodná; nemá totiž za následek, že by pracovní poměr žalobkyně neskončil, ale jen to, že její nároky by byl povinen - jak uvedeno výše - uspokojit místo orgánu provádějícího likvidaci stát, tj. Česká a Slovenská Federativní Republika a po zániku federace její právní nástupce. Kdyby bylo zjištěno, že pobočka Výzkumného ústavu sociálního rozvoje a práce v P. byla převedena ve smyslu ustanovení § 250 odst.1 zákoníku práce ve znění účinném ke dni 30.9.1992 k Ministerstvu práce a sociálních věcí ČR, stalo by se jejím zaměstnavatelem toto ministerstvo a bylo by v tomto řízení i procesním nástupcem žalovaného Výzkumného ústavu sociálního rozvoje a práce.

Odpověď na uvedené otázky nebylo možné učinit bez provedení dalších důkazů, neboť z obsahu spisu (z dosud provedeného dokazování) nevyplývá. Soudy obou stupňů však po rozsudku Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30.11.2000 č.j. 21 Cdo 2038, 2055/99-279 v tomto směru žádné další důkazy neprovedly; soud prvního stupně se pak řešením těchto otázek vůbec nezabýval a závěry odvolacího soudu představují jen spekulaci, která není podložena potřebnými skutkovými zjištěními. Názor odvolacího soudu, že po zrušení Výzkumného ústavu sociálního rozvoje a práce převzalo práva a povinnosti z pracovního poměru se žalobkyní Federální ministerstvo práce a sociálních věci, po jeho zrušení Federální ministerstvo financí, následně (po rozpadu federace) Ministerstvo financí ČR a ode dne 1.1.2001 Česká republika, za níž jedná v pracovněprávních vztazích se žalobkyní jako příslušná organizační složka státu Ministerstvo financí, by mohl obstát, jen jestliže by odpověď na výše uvedené otázky podložená odpovídajícími skutkovými zjištěními byla negativní. Protože odvolací soud, ačkoliv byl vázán právním názorem dovolacího soudu, důkazy potřebné k řádným skutkovým zjištěním neprovedl a ani nezajistil, aby způsobem uvedeným v ustanovení § 118a odst.3 o.s.ř. byli účastníci vedeni v tomto směru ke splnění důkazní povinnosti soudem prvního stupně, je řízení postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.

Dala-li organizace pracovníku neplatnou výpověď nebo zrušila-li s ním neplatně pracovní poměr okamžitě nebo ve zkušební době a oznámil-li pracovník organizaci, že trvá na tom, aby ho dále zaměstnávala, jeho pracovní poměr trvá i nadále a organizace je povinna poskytnout mu náhradu mzdy. Tato náhrada přísluší pracovníku ve výši průměrného výdělku ode dne, kdy oznámil

organizaci, že trvá na dalším zaměstnávání, až do doby, kdy mu organizace umožní pokračovat v práci nebo kdy dojde k platnému skončení pracovního poměru (§ 61 odst.1 zákoníku práce ve znění účinném do 31.5.1994).

Přesahuje-li celková doba, za kterou by měla být pracovníku poskytnuta náhrada mzdy, šest měsíců, může soud na žádost organizace její povinnost k náhradě mzdy za další dobu přiměřeně snížit, popřípadě náhradu mzdy pracovníku vůbec nepřiznat; soud při svém rozhodování přihlédne zejména k tomu, zda byl pracovník mezitím jinde zaměstnán, jakou práci tam konal a jakého výdělku dosáhl nebo z jakého důvodu se do práce nezapojil (§ 61 odst.2 zákoníku práce ve znění účinném do 31.5.1994).

Rozvázala-li organizace pracovní poměr neplatně, avšak pracovník netrvá na tom, aby ho organizace dále zaměstnávala, platí, pokud se s organizací nedohodne písemně jinak, že jeho pracovní poměr skončil dohodou, byla-li dána neplatná výpověď, uplynutím výpovědní doby, a byl-li pracovní poměr neplatně zrušen okamžitě nebo ve zkušební době, dnem, kdy měl pracovní poměr tímto zrušením skončit; v těchto případech má pracovník nárok na náhradu mzdy ve výši průměrného výdělku za dobu výpovědní doby (§ 61 odst.3 zákoníku práce ve znění účinném do 31.5.1994).

Na rozdíl od nároku pracovníka (dále "zaměstnance") na náhradu mzdy podle ustanovení § 61 odst.3 zákoníku práce, který má povahu satisfakce vůči zaměstnanci a současně sankce vůči organizaci (dále "zaměstnavateli"), která v rozporu se zákonem přistoupila k rozvázání pracovního poměru se zaměstnancem (srov. též právní názor vyjádřený v rozsudku býv. Nejvyššího soudu ze dne 22.12.1969 sp. zn. 6 Cz 72/69, uveřejněný pod č. 90 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, roč. 1970), je náhrada mzdy poskytovaná podle ustanovení § 61 odst.1 zákoníku práce důsledkem neplnění povinností zaměstnavatele, který je povinen přidělovat zaměstnanci trvajícímu na tom, aby ho zaměstnavatel dále zaměstnával, práci podle ustanovení § 35 odst.1 písm.a) zákoníku práce v souladu s pracovní smlouvou. Zaměstnanec má nárok na tuto náhradu mzdy, jen jestliže je schopen a ochoten práci v souladu s pracovní smlouvou vykonávat; není-li schopen tuto práci konat (například pro nemoc), nelze mu za tuto dobu poskytnout náhradu mzdy podle ustanovení § 61 odst.1 zákoníku práce (srov. například právní názor vyjádřený v Závěrech ze semináře uspořádaného dne 19.6.1975 k některým ustanovením zákoníku práce změněným nebo doplněným ustanoveními zákona č. 20/1975 Sb., uveřejněných pod č. 51 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, roč. 1975). Nárok na náhradu mzdy podle ustanovení § 61 odst.1 zák. práce má charakter ekvivalentu mzdy, kterou si zaměstnanec nemohl vydělat v důsledku toho, že mu zaměstnavatel v rozporu s ustanovením § 35 odst.1 písm.a) zákoníku práce neumožnil konat práci, k níž se zavázal podle pracovní smlouvy a kterou byl schopen a ochoten pro zaměstnavatele konat.

Průměrný výdělek, v jehož výši zaměstnanci náleží náhrada mzdy poskytovaná podle ustanovení § 61 odst.1 zák. práce, se zjišťuje podle pracovněprávních předpisů (srov. též § 275 zákoníku práce ve znění účinném do 31.5.1994). V době, kdy žalobkyni vznikl (mohl vzniknout) nárok na náhradu mzdy podle ustanovení § 61 odst.1 zákoníku práce, byla tímto právním předpisem vyhláška č. 235/1988 Sb., o zjišťování a používání průměrného výdělku (srov. též § 23 zákona č. 1/1992 Sb., o mzdě, odměně za pracovní pohotovost a o průměrném výdělku.

V projednávané věci soudy průměrný výdělek žalobkyně zjišťovaly podle vyhlášky č. 235/1988 Sb. Pochybily však, když po zjištění, že stanovený průměrný výdělek žalobkyně nedosahuje minimální

mzdy, postupovaly podle ustanovení § 17 odst.6 zákona č. 1/1992 Sb., neboť ustanovení § 17 zákona č. 1/1992 Sb. nelze - jak vyplývá z ustanovení § 23 tohoto zákona - pro určení průměrného výdělku žalobkyně použít a vyhláška č. 235/1988 Sb. obdobné ustanovení jako je § 17 odst.6 zákona č. 1/1992 Sb. neobsahuje.

Má-li být zaměstnanci poskytnuta náhrada mzdy podle ustanovení § 61 odst.1 zákoníku práce ve výši průměrného výdělku, může nastat situace, zejména přísluší-li zaměstnanci náhrada mzdy za dlouhé období (jako tomu bylo podle názorů soudů v projednávané věci), že zjištěný průměrný výdělek přestane s ohledem na změny, k nimž došlo ve vývoji mzdové úrovně, odpovídat mzdě, kterou by si zaměstnanec vydělal, kdyby mu zaměstnavatel po neplatném rozvázání pracovního poměru umožnil konat práci v souladu s pracovní smlouvou. Protože nárok na náhradu mzdy podle ustanovení § 61 odst.1 zákoníku práce má - jak uvedeno výše - charakter ekvivalentu mzdy, kterou si zaměstnanec nemohl vydělat, protože mu zaměstnavatel neumožnil konat práci podle pracovní smlouvy, nemůže být zjištěný průměrný výdělek poté, co nastaly takovéto změny, odpovídajícím podkladem pro určení výše náhrady mzdy; kdyby zaměstnavatel trval na poskytování náhrady mzdy podle takto zjištěného průměrného výdělku, jednalo by se nepochybně o zneužití práva ke škodě zaměstnance, které je zakázáno (srov. čl. III Základních zásad zákoníku práce ve znění účinném do 31.5.1994). Neumožňují-li pracovněprávní předpisy o zjišťování a používání průměrného výdělku změny ve vývoji mzdové úrovně zohlednit, musí být zaměstnanci poskytnuta náhrada mzdy ve výši odpovídající průměrnému výdělku, který by zaměstnanec dosáhl, kdyby mu zaměstnavatel umožnil konat práci v souladu s pracovní smlouvou. Žalobkyně tedy důvodně soudům vytýká, že při rozhodování o náhradě mzdy, dovodily-li, že na ni má žalobkyně nárok až do roku 2001, nepřihlédly ke změnám ve vývoji mzdové úrovně, k nimž od roku 1990 nepochybně došlo, a neposkytly jí za celé období náhradu mzdy ve výši průměrného výdělku, kterého by prokazatelně dosáhla, kdyby jí zaměstnavatel řádně přiděloval práci podle pracovní smlouvy.

Podle ustanovení § 61 odst.2 zákoníku práce lze náhradu mzdy za dobu přesahující 6 měsíců snížit, popřípadě vůbec nepřiznat, jen na žádost zaměstnavatele. Soudům je třeba rovněž vytknout, že přistoupily ke snížení náhrady mzdy podle tohoto ustanovení, aniž by o to žalovaná požádala; v požadavku (ve stanovisku k žalobě), aby soud žalobu zamítl, taková žádost není bez dalšího obsažena.

Za dovolacího řízení dále vyšlo najevo, že řízení před odvolacím soudem je postiženo další vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.

Odvolací soud, ačkoliv v napadeném rozsudku uvedl, že odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně "v mnoha ohledech nesplňuje náležitosti stanovené v § 157 odst.2 o.s.ř.", zejména z něj není patrno, na základě jakých zjištění dospěl k závěru o neplatnosti výpovědi, a závěr o tom, že pracovní poměr žalobkyně u žalované trvá, "postrádá náležité odůvodnění po stránce skutkové i právní", přesto přistoupil "k věcnému přezkoumání" tohoto rozhodnutí "přes jeho výrazné vady", což zdůvodnil "nepřiměřeně dlouhou dobu trvání sporu". S tímto postupem odvolacího soudu nelze souhlasit. Je-li rozhodnutí soudu prvního stupně nepřezkoumatelné, protože nerespektoval zásady uvedené v ustanoveních § 157 a § 132 o.s.ř., musí odvolací soud vždy takové rozhodnutí zrušit (srov. § 221 odst.1 písm.c) o.s.ř.). Opačný postup nelze zdůvodnit ani poukazem na nepřiměřeně dlouhou dobu trvání sporu, neboť není přípustné, aby projednání věci, které již tak trvalo po nepřiměřeně dlouhou dobu, bylo poznamenáno (dalším) porušením zákona a bylo tak ve svých důsledcích příčinou dalších průtahů v poskytnutí spravedlivé ochrany práv a oprávněných zájmů účastníků. Protože odvolací

soud nepostupoval podle ustanovení § 221 odst.1 písm.c) o.s.ř. (a případně i podle ustanovení § 221 odst.3 o.s.ř.) a přijal rozhodnutí ve věci samé, zatížil tím odvolací řízení vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (srov. též právní názor vyjádřený v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 31.8.2000 sp. zn. 20 Cdo 1045/99, uveřejněný pod č. 14 v časopise Soudní judikatura, roč. 2001). Dovolací soud k této vadě řízení ve smyslu ustanovení § 242 odst.3 věty druhé o.s.ř. přihlédl, i když nebyla v dovolání účastníků uplatněna.

Z uvedeného vyplývá, že rozsudek odvolacího soudu ve výrocích, kterými byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně o zamítnutí žaloby na zaplacení 1.285.406,- Kč a o určení, že pracovní poměr žalobkyně u žalované trvá, není správný. Nejvyšší soud České republiky jej proto v těchto výrocích, jakož i v akcesorických výrocích, kterými byl rozsudek soudu prvního stupně potvrzen o povinnosti žalované zaplatit jí částku 275.292,- Kč, a změněn tak, že žalované bylo uloženo, aby žalobkyni zaplatila částku 275.292,- Kč s 10% úrokem od 15.11.2001 do zaplacení, a jimiž bylo rozhodnuto o náhradě nákladů řízení, zrušil (§ 243b odst. 2 část věty za středníkem o.s.ř.). Protože důvody, pro které byl zrušen v uvedených výrocích rozsudek odvolacího soudu, platí i na rozsudek soudu prvního stupně, zrušil Nejvyšší soud i toto rozhodnutí (s výjimkou výroků, kterými byla určena neplatnost výpovědi z pracovního poměru a stanovena povinnost žalobkyni doplatit soudní poplatek, jež nebyly předmětem dovolacího řízení) a věc vrátil v tomto rozsahu Obvodnímu soudu pro Prahu 2 k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3 věta druhá o.s.ř.).

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- Pracovní smlouva
- Bezpečnost a ochrana zdraví při práci
- Konzumace alkoholu na pracovišti (exkluzivně pro předplatitele)
- Překvapivé skutkové posouzení
- Pracovněprávní vztahy (exkluzivně pro předplatitele)
- Náhrada za ztrátu na výdělku (exkluzivně pro předplatitele)
- Pracovní poměr (exkluzivně pro předplatitele)
- Mzda (exkluzivně pro předplatitele)
- Plat
- Služební poměr
- Zásada rovného zacházení